

83020

Az alábbi két írás HORVÁTH Tibor lapunk 1982. 4. számában közreadott vitára ösztönző cikkére érkezett hozzászól:

A témára vonatkozó további észrevételeknek szívesen helyet adunk. (-a szerk.)

A SZAKRÉSZLEGES KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁR MODELLJÉRŐL

PAPP ISTVÁN

Ez az írás tulajdonképpen vitairatnak készült Horváth Tibor: A szakrészlegek kérdőjelei c. cikkéhez. Mégsem vált igazán azzá, – inkább hozzászólásnak tekintendő, – mivel a szerző elvi alapjait magam is vallom, – bár talán itt-ott kiegészíteném, például a közművelődési könyvtárak információs funkcióját csak egyik és egyenrangú funkciónak tekintem a neveléssel és a szórakoztatással, még a legnagyobb intézményekben is, – egyes megállapításaival pedig nem látom értelmét vitatkozni, mert véleményem szerint sok esetben árnyékbloxolást folytat a maga által falra festett ördöggel; ha tüzetesebben átnézi akárcsak a hazai szakirodalmat, beleértve az építendő megyei könyvtárak számára készült – igaz, nem publikált – szakmai programokat, bizonyosan igazat fog nekem adni.

Épületek és szakmai programok

Apropó, szakmai programok. Mint olyasvalaki, aki a 70-es évek derekán azzal a problémával került szembe, miképpen is fogalmazza meg az építész számára egy-egy megyei könyvtár konkrét működési modelljét, mégpedig úgy, hogy az legalább húsz-huszonöt évig önmaga keretei közötti változásoktól eltekintve tartalmául szolgáljon az őt körülvevő épületburoknak, kénytelen voltam a kérdést praktikus oldaláról megközelíteni. Világos, hogy a szakirodalmi – s általában a szakmai tájékoztatás ügye – nagyjából a Horváth Tibor által felvázolt irányban halad, s ebben a nagy trendben a vezető közművelődési könyvtáraknak ugyancsak meg kell találniuk a maguk helyét. Ha jobban belegondolunk, a szakirodalmi tájékoztatás forradalma sem más lényegében, mint a technikai lehetőségek hallatlan kitágulása következtében beálló makroszintű szervezeti átalakulás, ami azonban még derülátó becslések szerint is csak egy-két évtized múltán üt át közművelődési könyvtárügyünk egészére. (Angliában az utóbbi egy-két évben indították meg kísérletileg a legnagyobb közművelődési könyvtárakban – például Birminghamben – az online keresésen alapuló információs szolgáltatást; ennek azonban nem mutatkozik egyelőre kihatása a szakrészleges módon megszervezett könyvtári üzemre.) A szakmai program készítőjének azonban – ha komolyan veszi dolgát, – abból kell kiindulnia, hogy a körülmények szerencsés összejátéka esetén az általa javasolt könyvtármodellnek már néhány éven belül, az új épület elkészültével, a gyakorlatban kell vizsgáznia. Tehát nem térhet ki a mai és a

holnapi könyvtár elhelyezésének problémája elől azzal, hogy a holnaputáni valami egészen más lesz. Másfelől új könyvtári színház emelésekor nincs nagyobb veszély, mint az, hogy a könyvtáros az addig – sok esetben kényszerűen – kialakult üzemi, szolgáltatási, állománytálalási rendet óhajtja átmenteni az új épületbe, pontosabban a régi, nem ritkán nehézkes, sőt diszfunkcionális megoldásokból vezeti le az új, általában nagyságrendekkel megnőtt terekkel szemben támasztott kívánalmait. Különösen fenyegető lehet ez a veszély megyei könyvtáraink esetében, hiszen kényszerzubbonyoszerű elhelyezési körülmények között működtek–működnek, ám ugyanakkor – s ez súlyosbította a problémát, – rohamosan fejlődtek mind állományukat, mind szolgáltatásaikat, mind személyzetüket tekintve.

Míg a hatvanas évek második felében, az első nagy könyvtárépítési hullám szakmai megalapozása idején sokkal nehezebb helyzetben voltunk az épületmodell megfogalmazásakor (kizárólag külföldi tapasztalatokra hagyatkozhattunk, minthogy nem voltak még saját könyvtári célépületeink), addig a hetvenes években elemezhetjük már a magunk emelte könyvtárak tanulságait is. Ekkor következett be az a minőségi változás is, – bár néha csak a törekvési irány kijelöléséből állt akkoriban, – amelynek eredményeképpen a megyei könyvtár nemcsak számszerűségeiben különbözik egy falusi könyvtártól (ahogyan Szilágyi Tibor szellemesen jellemezte a korábbi helyzetet), hanem teljesítményeiben is.

Nos, ennek a megváltozott, vagy mondjam inkább: változóban lévő megyei könyvtár számára kellett adekvát épületruhát találni. Annyi bizonyosnak látszott, hogy az 5–6 ezer négyzetméteres alapterület térrendszerének megszervezésére nem alkalmasok azok az elvek, amelyek alapján nagyon jó 1500–2000 négyzetméteres könyvtárak készültek. A külföldi példák mechanikus másolása is veszéllyel fenyegetett, mivel a szakrészleges könyvtármodell merev alkalmazása meglehetősen steril épületeket (ld. például a tokiói Fővárosi Könyvtárat) eredményezett. Egyetlen szilárd támaszpontul a megyei könyvtárak kikristályosodott, de ugyanakkor új feladatok előtt nyitott, meglehetősen rugalmas funkciórendszere kínálkozott, ahogyan azt a szakmai irányelvek megfogalmazták. Tehát ehhez a funkciórendszerhez kellett keresni azt a térrendszert, amely kellőképpen flexibilis ahhoz, hogy képes legyen követni a funkcióbeli változásokat, hangsúlymódosulásokat, de mégsem válik parttalaná, mondhatnám amorffá az open plan (magyarul talán: nyitott alapterület) túlhajtásával; végül is könyvtárakat akartunk, s nem bármilyen tartalmak befogadására képes lefedett teret.

Üzemszerűség és szakszerűség a használat jegyében

Mert szakrészlegesítés ide, szakrészlegesítés oda, az alapkérdés ebben az esetben, vagyis a könyvtárépület megformálása esetében mégiscsak az, hogy el kell helyezni az állományt, el kell helyezni a könyvtárosokat, s végül, de elsősorban el kell helyezni az olvasókat. (S akkor még nem is említettük a sok járulékos, de nélkülözhetetlen tevékenységet, szolgáltatást, üzemet stb., ami mind helyet kíván.) Méghozzá úgy, hogy olyan rendszerbe szerveződjenek az egyes szolgáltatások, állományrészek, olvasói helyek,

könyvtárosi munkahelyek, befogadó terek stb., amelyek mind a könyvtárhasználat, mind az üzemszervezés logikájának megfelelnek.

Bár most csak a nagy közművelődési könyvtárakról esik szó, talán nem hibás általánosítás, ha azt mondom, hogy a legújabb kori könyvtártörténet egyik jellemző dilemmája volt az üzemszerűség és a szakszerűség (értem alatta a használói igényekben jelentkező szakmai szükségletekhez való igazodást, a szakember használóval partnerségi viszonyba emelkedő – vagy visszaemelkedő? – könyvtárosi attitűdöt). E dilemmának egyebek mellett szempontunkból két figyelemreméltó vonatkozása van: egy munkaszervezési és egy állományszervezési. A Panizzi-féle futószalag diadalát hamarosan megkérdőjelezték azok, akik a könyvtáros állományszeretét féltették, mások pedig a mechanikus raktári rend ökonómiajával szemben az önmagát feltáró szabadpolcos felállítás másfajta ökonómiaját állították; maga Vickery is úgy minősíti a szakrendben felállított dokumentumokat, mint egy elemi információtároló- és visszakereső rendszert. Kiutat az előbbiből a szakreferensi rendszer, az utóbbiból a szakrendben felállított, az olvasók számára is szabadon hozzáférhető raktár látszott kínálni. Kézenfekvő volt, hogy a két próbálkozás egymásra találjon, s akár a szakreferensek gondjaira bízott állományrészek, akár a kialakult állománytestekhez beállított szakreferensek révén a különböző típusú könyvtárakban, elsősorban egyetemi és közművelődési könyvtárakban létrejöjjenek a szakrészlegek, vagy ahhoz hasonló formációk. Nem hiszem, hogy ezzel lezárult a folyamat; alighanem ez esetben is a fejlődési spirál újabb fordulatára számíthatunk, az igen nagy könyvtárak próbálkozásaiból következően. A szakrendben felállított állomány is csak egy bizonyos nagyságrendig szolgálja a közvetlen tájékozódást, a heurisztikus informálódást. Jól mutatja ezt a brémai egyetemi könyvtár milliós nagyságrendű, szakrendszerű szabadraktárának dzsungelszerűsége, a 3–4 milliós állományokkal rendelkező amerikai egyetemi könyvtárak visszakanyarodása a mechanikus raktári rendszerekhez (persze megtartva több száz ezres méretben a szabadpolcos állományt is), az angol könyvtárak radikális állománykivonási gyakorlata stb. Persze, ezek a problémák egyelőre még nem érintik a mi sokkal szerényebb közművelődési, vagy akár egyetemi könyvtárainkat, ám arra mindenképpen jó észrevételük, hogy ne kiáltsuk ki egyetemes gyógyírrá a szakrészlegesítést; valószínűleg már a mi nagyságrendjeinkben (300 ezer – 1 millió dokumentum) is alkalmazhatók – alkalmazandók lesznek az amott kipróbált megoldások.

De térjünk vissza a megyei könyvtárhoz. Bármennyire is elektronizált, számítógépekre és távközlési kapcsolatokra alapozott országos és világrendszer elemeiként fognak működni a megyei könyvtárak 19??-ban vagy 2???-ban, nem menti fel őket az alól a köteleységük alól, hogy itt és most úgy szervezzék meg gyűjteményeiket, saját és közvetített szolgáltatásaikat, hogy ezek használói számára a lehető legkényelmesebben legyenek hozzáférhetőek. Nyilvánvaló, hogy e szervezési elvnek kell alárendelni az üzemszervezési megoldásokat is. Tehát a használat mai, még inkább holnapra várható jellegzetességeiből kell kiindulnunk, s ennek megfelelő válaszokat keresnünk.

Ez jelenti azonban a legnagyobb kérdőjelet, mert minden vizsgálódás ellenére az igen nagy bizonytalansági tényező óvatossá, ha nem is aggályossá kell, hogy tegye az embert a könyvtárhasználat alakulására adott válaszokat illetően. E válaszok általában három csoportba sorolhatók. Az elsőbe a lineáris-optimista jellegűek tartoznak, amelyek azt

mondják, hogy – ha stagnálásokkal is, de mégis – a könyvtárhasználat egyre szélesebb körű lesz, s ez a fejlődés tart egészen addig, ameddig ki nem terjed a társadalom egészére. A második megkérdőjelezi a könyvtár jelen formájában való túlélését, s a házi vagy akár a zsebben hordható képernyőre lehívható elektronikus könyvtárra esküszik. A harmadik pedig a fejlettebb könyvtárüggyel rendelkező országokra sandítva próbálja saját könyvtári szolgálatunk igénybevételének középtávú prognózisát elkészíteni. Nincs mód most arra, hogy belemenjek e vélemények részletes kritikájába, csak fő kifogásom említem meg: mindegyikük egy-egy valós mozzanatot abszolútizál, s ezért veszít realitásából. Egy viaszgatalhat bennünket. Bármennyire is rohamosak, gyorsuló tempójúak és radikálisak is a változások, nem jelentik a régi megtagadását vagy fölöslegessé válását, mint ahogy az is teljesen valószínűtlen, hogy a lineáris fejlődés rózsás útját járhatjuk; a külföldi példákól pedig tanulnunk kell, de szolgálai másolásuk soha nem vezetett jóra.

Minden valószínűség szerint a könyvtár- és információhasználat hagyományos és újszerű formái egymás mellett fognak élni a jövőben, s a mi időnkben emelt könyvtár-épületeknek már ezeknek a változatos használati formáknak a befogadására kell képeseknek lenniök. Ezt a célt szolgálja végső soron a szakrészlegesített közművelődési könyvtárnak nevezett modell.

Kulcs helyzetben az általános tájékoztatási részleg

A szakrészleges könyvtár nemcsak a ma beszerelt konnektorokkal s a később beállított terminálokkal kapcsolódik az országos és még átfogóbb információs rendszerekhez, hanem egész mivoltával; hadd utaljak a modell kulcselemére, az általános tájékoztatási részlegre, amely térbelileg is a különféle részlegek középpontjában helyezkedik el, vonatkozási pontja és rendező elve a könyvtár egészének állományszervezési, feltárási és használati szempontból egyaránt. Helyhiány miatt el kell tekintenem részletes tartalmi-funkcionális leírásától; másutt már megkísérletem. Annyit mégis, hogy éppen az általános tájékoztatási részlegnek jut az a szerep, hogy megteremtse a teljes információs rendszer és adott intézményi egysége között a kapcsolatot telekommunikációs csatornáival, referral eszközeivel, általános tájékoztatási apparátusával. Lehetséges, hogy a távolabbi jövőben ide koncentrálnódhatnak a tájékoztatási funkció jelenleg szakrészlegekbe telepített egyes elemei is.

Mindezzel az általános tájékoztatási részleg jelenti a centripetális erőt, amely ellensúlyozza a szakrészlegekben kétségkívül érvényesülő centrifugális erőket, s megakadályozza, hogy az általános gyűjtőkörű, a minőségileg és mennyiségileg bővülő igényszinképet a szolgáltatások hasonlóképpen széles körével fogadó könyvtár egymással össze nem függő részekre essék szét. Természetesen ehhez a megfelelő üzemszervezési rendszabályok, s a feltárási apparátus egységes rendszerként való fejlesztése is szükséges.

Szerves fejlődéssel a szakrészlegekhez

Ami a szakrészlegeket illeti, segítségül kell hívnom az általános, különös és egyes kategóriáját. Csakis az absztrakció szintjén létezhet egy teljesen és mechanikusan szakrészlegesített általános gyűjtőkörű könyvtár, a valóságban aligha. Ennek az elméleti konstrukciónak az összetevői felhasználásával dolgozhatjuk ki egy meghatározott fejlettségi szinten, adott társadalmi feltételek között működő könyvtártípus konkrét modelljét. S ami megvalósítható, az az egyes könyvtár fokozatos korszerűsítése, azaz a változó társadalmi, technikai, könyvtári körülményekhez való igazítása, azé a könyvtaré, amelyet kötnek, de ugyanakkor erősítenek is a maga hagyományai, hosszabb-rövidebb fennállása során kialakult állományszerkezete, feltárási rendszere, rutinjai. Jelentsen bármekkora változás is a hagyományos könyvtári rendhez képest a szakrészleges modell valamelyik változatának realizálása, ez a változtatás csakis a könyvtár szerves fejlődésének menetében képzelhető el, a könyvtárban benne rejlő lehetőségek kibontásával. Ezért is jutottunk oda hosszú konzultációk során, amelyeket az építkezés előtt álló könyvtárak vezető munkatársaival folytattunk, hogy szó sincs arról, hogy egy vadonatúj szakrészleges könyvtár pottyan bele vegytiszta körülmények között az új épületbe, hanem a meglévő gyűjteményt, feltárási rendszert, szolgáltatásokat, üzemmenetet kell öntörvényei szerint továbbfejleszteni, valamely elméleti, ez esetben a szakrészleges modell kínálta irányba. (Megjegyzem, ennek az elméleti modellnek jelentékeny, sőt túlnyomó részét tapasztalati, kipróbált elemek képezik.) Tekinthetjük ezt kompromisszumok sorának is, de szerintem ez az egyetlen járható út. Nem a teljes állományt kell szakrészlegekbe gyömöszölni, hanem igényesebb állománygyarapításra és szolgáltatásokra vállalkozni azokon a szakterületeken, amelyek iránt a közvetlen társadalmi környezet máris nagyobb érdeklődést mutat. Persze az is érvényes, amit az IFLA közművelődési könyvtárak számára kidolgozott szakmai irányelvei mondanak: egyes szakterületeken kifejlesztett nagyobb kínálat fokozza a társadalom érdeklődését is.

Ezek a megfontolások vezettek, amikor 1977-ben tervtanulmányt készítettem a békéscsabai Megyei Könyvtár számára azon belső viták egyikére, amelyek az új épületben való működés kérdéseit célozták tisztázni. A következő néhány bekezdés ebből a tervtanulmányból való.

„Azt hiszem, hogy egy teljesen szakrészlegesített könyvtár meghaladja a jelenleg rendelkezésre álló erőket, de maga az állomány nagyságrend is kérdésessé teszi ezt a vállalkozást. Formális megoldásnak érzem, ha a prézens és a kölcsönzési állományt egybeosztanánk, három vagy négy tetszőlegesen kialakított szakcsoportba (pl. természet- és alkalmazott tudományok, társadalomtudományok, művészetek) helyeznénk, s a katalógusokat melléjük bontanánk, végül e konglomerátum részeit szakrészlegeknek neveznénk. Az én értelmezésem szerint ugyanis a szakrészleg magasabb színvonalú, ha úgy tetszik, mélyebbre hatoló szolgáltatásokkal áll a használók rendelkezésére; e szolgáltatások kifejlesztéséhez pedig több feltételre van szükség. Első helyen említeném a szakrészleg tartalmához alaposan értő szakembert (magam nem szimpatizálok pl. a természet-tudományos szakrészleg minden ághoz értő „szakemberével”), aki tényleg partnere tud lenni az igényes használónak és segíteni tudja az érdeklődőt. Továbbá nem tartom ele-

gendőnek mechanikusan kijelölni a szakrészlegbe tartozó ETO-csoportokat az állományfejlesztéshez, hanem a szerves gyűjteményépítést hangsúlyozom, azaz a kapcsolatok, a határterületek maximális figyelembevételét. Bizonyos fokú önállóságot kell biztosítani a szakrészlegnek a feltárási apparátus kifejlesztésében is, a speciális segédeszközök kiépítésében, mindennek munkaszervezeti konzekvenciáit is érvényesítve.

Fentiek miatt még az új épület kínálta lehetőségek ellenére is fokozatosságot ajánlok, azaz a szakrészleges könyvtárat szerves fejlődés eredményeképpen, a társadalmi igényekkel összhangban megvalósítani. Ezért a klasszikus, prézens-kölcsönzési állományra oszló könyvtár és a szakrészlegek kombinációját javaslom.

A Békéscsabán számbajöhető szakrészlegek három csoportba oszthatók. Az elsőbe tartoznak azok, amelyek csirái már a jelenlegi szervezetben kialakultak: a helyismereti gyűjtemény és a zenei részleg. (A gyerekkönyvtárat ebben a vonatkozásban figyelmen kívül lehet hagyni.) A másik csoportba pedig azok, amelyek iránt máris kézzelfogható olvasói igények jelentkeznek vagy amelyek leendő állománya a gyűjteményben máris hangsúlyosan jelen van; ide számítom az irodalmi és a képzőművészeti szakrészleget. Harmadikként említeném az olyan szakrészlegek lehetőségét, amelyek indokoltsága a társadalmi környezetből valószínűsíthető; itt elsősorban több tudományterületet vagy iparágat érintő, „köztes” jellegű, interdiszciplináris szakrészlegekre gondolok, mint pl. egy műszaki-gazdasági részleg olyan témákra kiterjedően, amelyek minden üzem és vállalat szakkönyvtárában szükségesek (üzemszervezés, üzemszociológia, szabványosítás, piacutató, marketing, anyagmozgatás, automatizálás stb.), vagy egy biológiai alapozású agrárrészleg.

A jelen körülmények között egyelőre csak az első két kategóriába tartozó szakrészlegek létrehozásáról lehet szó.”

Mire való az általános részleg?

A modell harmadik kardinális eleme az úgynevezett általános részleg; sokan hajlamosak összekeverni az általános tájékoztatási részleggel, s ez számos félreértés forrásává vált. Az egyszerűség kedvéért tovább idézek az imént már hivatkozott tervtanulmányból.

„Közvetlenül csatlakozik az általános tájékoztató részleghez az általános részleg. Ennek a gyűjteményegységnek nincs szervezeti elődje a jelenlegi könyvtárban, inkább csak csírákról beszélhetünk: kiállításokról, kiemelésokről, ajánló polcokról és hasonlókorról. Lényeges kérdés, hogy a könyvtár vezetése és dolgozói világosan lássák e részleg funkcióját. Nem kiskönyvtár a nagykönyvtárban, nem C-típusú könyvtár az A-típusúban, nem a kezdő olvasó vagy az igénytelen olvasó terepe, hanem a következő célokat szolgáló sajátos részleg:

- a szellemi rekreáció,
- a mindennapi élethez szükséges információ beszerzése,
- a könyvtáron kívül vagy a könyvtárban végzett munka közbeni és utáni felüdülés,
- a társadalmi élet számára szintér (irodalmi szalon, közéleti fórum és kávéház),

- a nagy könyvtár nagy választékában olvasnivalót nehezen találóknak áttekinthető kínálat nyújtása,
- a tv, rádió, színház, múzeum, művelődési ház programjaihoz könyvajánlás,
- az általános érdeklődésre számot tartó periodikum-anyag bemutatása (hírlap-olvasó).

Lényeges jellemzőknek tartjuk, hogy a részleg állománya címeket tekintve nem nagy (néhány ezer), de a példányok száma a várható nagy használatnak megfelelően ennek a többszöröse is lehet; hogy összetétele rendkívül képlékeny, mindig a napi igényekhez igazodik; hogy törzsanyagához talán még a klasszikusok nagy olvasórétegéhez szóló művei sem tartoznak, hanem ezek is állandóan váltakozva jelennek meg a polcokon; hogy könyvek mellett a napilapok, magazinok, ismeretterjesztő és irodalmi folyóiratok is helyet kapnak itt; hogy a zenehallgatást kényelmes körülmények között teszi lehetővé; hogy az állomány elrendezése semmiképpen sem a megszokott, szigorú raktári rendet követi, hanem tematikusan (esetleg kérdésekhez igazítva), laza csoportosításban mutatja be a dokumentumokat; hogy a tér arculata inkább egy kellemes klubra, lakóhelyiségre emlékeztet, amelyben jelen vannak ugyan a dokumentumok, de nem dominálnak benne; hogy megtalálhatók legyenek a házikertről, a gyereknevelésről, általában a családról szóló könyvek a kikapcsolódást nyújtó, de színvonalas – vagy akár az irodalmi érték szempontjából megkérdőjelezhető – olvasmányok, a politikai aktualitásokhoz, tv-műsorokhoz rádióműsorokhoz ajánlott anyagok, barkácsolási útmutatók stb. Az állománynak, mint ahogy nincs állandó raktári rendje (feliratok vagy piktogramok segítenek a gyors áttekintésben), hasonlóképpen nincs katalógusa sem. Az itt dolgozó könyvtáros fő gondja az legyen, hogy mely könyveket tesz ki és von vissza nap mint nap; hogyan csoportosítsa őket, hogy leginkább egybevigjon elrendezésük az olvasók szempontjaival; hogyan ösztönözze és baráti tanácsaival hogyan segítse a habozót a választásban; hogyan tudja elősegíteni az emberi kapcsolatok, közösségek kialakulását a könyvtár látogatói között. Feltételezésünk szerint az általános részlegnek nem külön használói csoportja lesz, hanem a könyvtár minden olvasója egyben ezt a részleget is használja, – ebből következően ezen a szintéren alakulhat a könyvtári közvélemény, itt formálódnak és találkoznak kisebb közösségek, itt zajlanak a rendezvények stb.”

* * *

Az a sejtésem, sőt meggyőződésem, hogy a szakrészleges könyvtárnak éppen a fentiekben vázolt egységei rejtik a tradicionális könyvtár túlélési esélyeit még az elektronikus információs szolgáltatások általánossá válásának korában is azért, hogy lehetővé teszik a dokumentummal, mint a szellemi tartalom esztétikai, s egyéb megmérhetetlen minőségeket is felmutató testi hordozójával való fizikai kontaktust, stimuláló környezetet nyújtanak az embernek arra, hogy a közönséggel harmóniában valósítsa meg önmagát.

Nem foglalkozhattam ebben a hozzászólásomban az állománygyarapítás, az állományfeltárás, a munkaerő és -szervezés kérdéseivel. Ezekről csak annyit, hogy kétségtelenül bonyolultabb feladatokat jelentenek a könyvtáros számára egy differenciáltabb szervezetben, mint korábban. De pontosan a várható technikai fejlődés ad reményt arra,

hogy lehet kielégítő megoldásokat találni, s e megoldások magasabb színvonalú szolgáltatást fognak eredményezni a jelenleginél. A szakrészesített, vagy jobban mondva, állományát a használói igények szerint tagolt, s az állományrészekhez olvasói tereket és könyvtárosi munkahelyeket közvetlenül térbelileg is hozzárendelő könyvtár a szabadpolcos könyvtári szolgálat megvalósítása után egy újabb lépést jelenthet az elveszett paradicsom felé, az állomány, a használó és a könyvtáros kölcsönhatásban álló egységben megvalósuló könyvtár felé.

A 12 ÉVES JASON HARDMANN KÖNYVTÁRAT ALAPÍTOTT. Három évvel ezelőtt, amikor Jason Hardmann szüleivel a kaliforniai flottabázisról Elsinoreba (Utah állam) költözött, elhatározta, hogy közművelődési könyvtárat létesít. Nehéznek találta a monroe-i kiskönyvtárból – amely 6 mérföldnyire volt otthonától – a könyvek biciklin való szállítását. „Nem csak nekem van szükségem könyvtárra – mondta Jason – másoknak is szüksége van információkra, szórakoztató olvasmányokra és az iskolai feladatok megoldásához könyvekre.” Jason addig zaklatta a helyi hatóságokat, amíg a polgármester rendelkezésére bocsájtotta az öreg iskolaépület alagsorát, azzal a kikötéssel, hogy további kérései nem lesznek. Szülei és barátai segítségével kitakarította a helyiséget és a város lakóitól könyveket kért. Végül 1980 novemberében megnyitotta a könyvtárat. Jelenleg heti átlagban 20 különböző korú lakos keresi fel a könyvtárat kedd és csütörtök délutánonként. A 6000 kötetnyi állományt Jason és 10 éves barátja kezelik. „Könyveimet tárgy szerint rendeztem el; vannak gyermekkönyveim, pedagógiai, történelmi, vallási tárgyúak és szépirodalmi művek, meg western és referenz anyag is” – mondta a fiú a kongresszusi csoport előtt. Pénzt szeretne felvenni fűtésre, bútorra, cédulakatalógusra és más dolgokra, amelyekre szüksége van a könyvtárnak.

American Libraries, 1982. szeptember, 494.p.